

М. Мережко

СПЕЦИФІКА ХОРОВОГО ПИСЬМА ГАБРІЄЛЯ ФОРЕ (НА ПРИКЛАДІ “LIBERA ME” З РЕКВІЕМУ)

М. Merezhko

SPECIFICITY OF GABRIEL FAURE'S CHORAL WRITING (ON THE EXAMPLE OF “LIBERA ME” FROM THE REQUIEM)

Габріель Форє — французький композитор, педагог, органіст та диригент. Життя композитора проходило в час значних історичних звершень. У творчості Габрієля Форє та композиторському стилі злились в одне ціле дві історичні епохи. Одним із найвідоміших і найцікавіших його творів є Реквієм для хору, солістів й оркестру. Існує три авторські редакції реквієму, перша редакція в п'яти частинах 1888 року, друга має сім частин і була написана у 1983 році для камерного оркестру, третя редакція була створена 1900 року і призначена для оркестру з органом.

Г. Форє розриває шаблони типових Реквіємів і створює Реквієм, не включаючи в нього частину “Dies irae” («День гніву»), яка зазвичай малює картини та описи страшного суду. Габріель Форє намагався втілити та створити Реквієм, який не несе в собі смерть, і сприймає цей образ як спасіння, стремління до миру й любові.

Епізод, який є єдиним із секвенцією — це “Pie Jesu” («Милостивий Ісус»), молитовний спів сопрано, який у середині твору є єдиним епізодом із секвенції. Однак треба зазначити, що Г. Форє ввів у Реквієм антифон “In Paradisum”, який зазвичай не використовується в заупокійній месі.

Композитор також дозволив собі зміни канонічного тексту в “Offertorium”, наприклад: “libera animas omnium fidelium defunctorum” («визволи душі усіх покійних вірних») він замінив на “libera animas defunctorum” («визволи душі покійних»).

Г. Форє застосовує різні методи, щоб показати виконавцям, що в його заупокійній месі немає місця для суворого суду. Згідно з його підходом, душа померлого має право на спокій і заслуговує милосердного ставлення.

Пережиті Г. Форє жахіття війни формують його ставлення до смерті як до щасливого визволення, про що і є головна з молитов Реквієму — “Libera me”. Форма цього номеру Реквієму є тричастинною. Перший епізод постає у вигляді 52 тактового періоду і поділяється на 2 музичних речення, з яких перше складається з 35 тактів, але період дорівнює 4 фразовим реченням. У другому реченні вступ хору складається із 17 тактів і триває рівно три музичних речення.

Другий епізод “Libera me” є контрастним до крайніх завдяки зміні темпу, розміру, триольній пульсації та більш яскравій динаміці. Власно, це і є єдиний фрагмент Реквієму, де згадується Страшний Суд, але виключно в контексті молитви про помилування. Цей епізод побудований у формі періоду, складається з 39 тактів та сягає два речення, перше з яких — це сімнадцять тактів, а друге — двадцять два такти.

Третя частина є ідентичною першій, крім головної фактурної зміни: частина *Solo* тепер звучить *tutti* у всьому хорі). Тут автор також використовує форму періоду, який складається з 32 тактів і поділяється на два музичних речення. Цікавим є ритмічне рішення в цьому номері. У крайніх частинах оркестр своїм ритмом нагадує удари серця, а перехід до середнього розділу містить ритм, що нагадує Бетховенську тему долі.

Реквієм Габрієля Форе належить до найулюбленіших та часто виконуваних творів ранньої творчості композитора. Нетрадиційне рішення традиційної канонічної форми й досі привертає увагу дослідників через нестандартне стилістичне тлумачення цього давнього жанру.

Реквієм Г. Форе, майстра з вражаючою «технічно-музичною» освітою, є шедевром прощальної музики, світло якого рухає та приносить надію не одному поколінню слухачів завдяки його безмежній любові до людства.

А. Соболева

**КОМПОЗИТОРСЬКЕ ВТІЛЕННЯ КАНОНІЧНИХ ТЕКСТІВ
У «РЕКВІЄМІ ДЛЯ ЖИВИХ» ДАНА ФОРЕСТА**

A. Sobolieva

**THE COMPOSER'S EMBODIMENT OF CANONICAL TEXTS
IN DAN FORREST'S "REQUIEM FOR THE LIVING"**

Стиль музики Дана Фореста (1978), американського сучасного композитора та піаніста, можна визначити як неокласицизм. Попри сакральну тематику його творчості (музику сам композитор бачить як продовження своєї релігійної діяльності), у його творах спостерігається вплив сучасної американської неавангардної композиторської школи — зокрема, своїх вчителів Джеймса Барнса та Еліс Паркер.

Дотримуючись доктрини пресвітеріанської церкви (одна з течій кальвінізму) та її толерантного ставлення до способів виявлення релігійних відчуттів, Дан Форест не користується чіткими обмеженнями в сакральній музиці, характерними для декотрих конфесій. Саме тому у творі можна відчутти впливи сучасної кіномузики — вони виявляються у використуванні яскравих і повторюваних ритмів та стилі гармонізації, які можуть нагадувати музику Ганса Ціммера та Джона Уільямса.

Дан Форест — автор таких творів, як "In Paradisum", "Jubilate Deo", "The Dawn from on High", та «Дихання життя». Найвідомішим твором композитора є «Реквієм для живих» (Requiem for the Living), створений та виконаний вперше у 2013 році. Твір написаний у трьох версіях для різних виконавських складів: мішаного хору та солістів (хлопчачий дискант, сопрано та тенор) у супроводі повного складу оркестру, розширеного камерного складу або камерного ансамблю.

Реквієм складається з 5 частин. Особливістю цього твору є оксюморон, який міститься в його назві та темі — саме поняття реквієму тотожне поняттю заупокійної служби. Дан Форест, натомість, одразу звертається до реципієнтів із думкою, що «вічний спокій» потрібен не тільки мертвим, а й живим.

Жанр реквієму як музики до заупокійної меси сягає далеко в історію формування католицької традиції. Композиторські реквієми створювалися з кінця XIV століття, а композиторські реквієми писалися для виконання на Богослужіння. Починаючи від епохи бароко та класицизму, з'явилося поняття реквієму як позалітургічного жанру. Попри те, що музика в них могла бути суттєво нецерковною, композитори зберігали принцип недоторканності до канонічного тексту та порядку його виконання.

Серед реквіємів цього періоду — реквієми В. Моцарта, А. Сальєрі, Л. Керубіні. Лише в епоху романтизму стає популярним принцип композиторської свободи: твір під назвою «реквієм» тепер не обов'язково позначав музику на канонічні тексти, що йшли в певній послідовності. Г. Берліоз, А. Брукнер, Р. Шуман, Дж. Верді, Й. Брамс,